

ІНДИВІДУАЛЬНІ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ ЕКОНОМІКИ

У статті запропонована система організації індивідуальних навчально-дослідних завдань, яка функціонує на засадах акмеологічності підготовки професіонала-дослідника, його творчої самоактуалізації, самовиховання та самореалізації. Ця система дозволяє активізувати процеси саморозвитку особистості у таких її аспектах, як мотиваційний, ціннісний, процесуальний, когнітивний, рефлексивний.

Ключові слова: саморозвиток особистості, акмеологія, компетентнісний підхід, індивідуальні навчально-дослідні завдання, самоактуалізація.

В статье предлагается система организации индивидуальных учебно-исследовательских заданий, которая функционирует на основе акмеологичности подготовки профессионала-исследователя, его творческой самоактуализации, самовоспитания та самореализации. Эта система позволяет активизировать процессы саморазвития личности в таких ее аспектах, как мотивационный, ценностный, процессуальный, когнитивный, рефлексивный.

Ключевые слова: саморазвитие личности, акмеология, компетентностный подход, индивидуальные учебно-исследовательские задания, самоактуализация.

In the given article it is offered the system of organization of individual research tasks, which function on the basis of ackmeological preparation of professional researcher, his creative self-actualization, self-education and self-realization. This system allows to activate the process of self-development of personality in such aspects as: motivational, value, procedural, cognitive, reflexive..

Key-words: self-development of personality, akmeology, competence paradigm, individual research tasks, self-actualization.

Постановка проблеми. Актуальною проблемою оптимізації сучасної професійної педагогіки є забезпечення умов для активного розвитку і саморозвитку особистості протягом життя. Одним із найважливіших напрямів розвитку вищої освіти стає орієнтація на підготовку студента до

дослідницької діяльності, яка забезпечує безперервність та систематичність його професійного самовдосконалення. Саме ця діяльність сприяє розвитку наукового світогляду та творчого потенціалу студента, орієнтує його діяти як конструктивний, динамічний, конкурентоспроможний фахівець. Сьогодні пріоритетними науково-практичними завданнями стають виховання у майбутніх фахівців прагнення до саморозвитку та самовдосконалення, орієнтації на максимально повне виявлення своїх індивідуальних можливостей у професійній сфері, збагачення професійно-інформаційного середовища, формування у студентів рефлексивних умінь і критичного мислення.

Аналіз актуальних досліджень. Вивчення наукових джерел [1-10] свідчить, що різні аспекти поданого питання розглядалися в наукових працях І. Бега, А. Богущ, В. Давидова, Д. Ельконіна, І. Зязюна, В. Кременя, О. Савченко, В. Сухомлинського (розкриття методологічного базису розвитку й саморозвитку особистості), О. Локшиної, О. Овчарук, О. Пометун (висвітлення компетентнісного підходу), О. Білої, Н. Кічук, Я. Кічука, М. Князян (виявлення сутності і структури компетентності саморозвитку майбутніх фахівців).

Мета статті. Поряд з окресленим вище, проблема розкриття засобів формування компетентності саморозвитку майбутніх економістів-бакалаврів залишається поза увагою науковців. Це й визначило мету статті: запропонувати систему організації індивідуальних навчально-дослідних завдань, котра дозволяє активізувати процеси саморозвитку особистості в таких її аспектах, як мотиваційна, ціннісна, процесуальна, когнітивна, рефлексивна.

Виклад основного матеріалу. Індивідуальне навчально-дослідне завдання є такою одиницею організації науково-дослідницької діяльності, яка активізує процес збагачення професійно орієнтованих знань, опрацювання пошукових операцій, творчий потенціал особистості студента, забезпечуючи при цьому індивідуально відповідний шлях його саморозвитку.

Як свідчить аналіз наукових джерел [1-10], система організації індивідуальних навчально-дослідних завдань має відповідати таким принципово важливим положенням активізації професійної підготовки майбутніх економістів:

- нарощення мобільності студентів у розширенні обріїв їхнього інтер - та полідисциплінарного світогляду;
- забезпечення дослідницької роботи навколо стрижневих проблем навчальних курсів із метою динамізації індивідуально-смыслових систем кожного студента;
- впровадження деталізованих інструкцій як організаторів пізнавальних процесів;
- залучення студентів до визначення ключових понять, основних принципів та найвагоміших аргументів задля забезпечення досягнення глибинних зв'язків різних наукових галузей;
- забезпечення багатокритеріального прогностичного застосування знань в аспекті моделювання впливів економічної діяльності на розвиток людства;
- активізація самоосмислення й самопрезентації з метою визначення координат особистісного розвитку, поля індивідуальної інноваційності в розробці і втіленні своїх життєвих планів;
- удосконалення процесів досягнення особистісного ефекту в культурі життєвого самовизначення;
- висунення систем акмеогіпотез щодо свого розвитку в економічній сфері.

Оскільки сформовані нами напрями виявів саморозвитку відбивають інтегрованість втілення особистістю свого потенціалу в професійній діяльності, нами були розроблені цілісні блоки індивідуальних навчально-дослідних завдань: «духовно-розвивальний», «проектно-планувальний», «самореалізаційно-рефлексивний», «когнітивно-збагачувальний», «діяльнісно-втілювальний».

Важливою передумовою підвищення ефективності формування компетентності саморозвитку є детальна інструктизація, котра передбачає, що кожне завдання містить комплекс підзавдань, котрі спрямовують розгортання ідей студента, дозволяють систематизувати їх та спонукають до осмислення проблеми з різних сторін.

Наведемо приклади завдань кожного з окреслених блоків.

Блок завдань «духовно-розвивальний».

Завдання 1. Розкрийте структуру наукового світогляду економіста та викладіть її у вигляді особистісного стратегування з урахуванням таких підзавдань:

1. Доведіть, що досвід науково-творчої діяльності є широким простором втілення власних можливостей в економічній сфері.
2. Визначте компоненти наукового світогляду економіста.
3. Назвіть його домінуючі функції.
4. Виокремте засоби розвитку цього виду світогляду особистості.
5. Розробіть індивідуальні стратегії розширення вашого світогляду в науково-економічній галузі.
6. Доберіть методи діагностики сформованості світогляду ваших товаришів і колег.
7. Складіть систему стратегій-рекомендацій для інших щодо збагачення їхнього досвіду науково-творчої роботи та розширення наукового світогляду.

Задання 2. Напишіть ессе за темою: «Які професійні та моральні якості потрібні сучасному менеджеру?».

Блок завдань «когнітивно-збагачувальний».

Завдання 1. Організуйте дискусію за такою проблемою: «Особистісні якості та характеристики сучасного спеціаліста економіки»:

- знайдіть інформацію, важливу для ефективної роботи та соціального взаємозв'язку економістів;

- розробіть модель особистості майбутнього економіста. Визначте його якості: темперамент, інтелект, характер та комунікабельність.

Завдання 2. Висвітліть зміст та структуру феномена «когнітивна активність» як засобу забезпечення професійної перспективності особистості економіста.

Завдання 3. Організуйте дискусію на тему: «Тенденції сучасних інвестиційних проектів».

Завдання 4. Підготуйте проект за темою: «Проблемні питання державного фінансування навчальних або медичних закладів»; розкрийте зміст та засоби розв'язання проблеми.

Блок завдань «діяльнісно-втілювальний».

Завдання 1. Яким чином змінилося життя з появою персональних комп'ютерів? Чому стало можливим говорити про «розквіт буття в процесорі»? Здійсніть прогноз позитивних і негативних наслідків комп'ютеризації в економічній сфері.

Завдання 2. Розробіть економічний план-проект, який Ви хотіли б втілити в життя. Окресліть сферу, перспективи й наслідки реалізації Вашого проекту.

Завдання 3. Розкрийте зміст і засоби розв'язання проблеми «Автоматизоване використання духовних і матеріальних благ заради констатації факту володіння ними». Виявіть причини психології споживання. Чи стикалися ви безпосередньо з людьми, які, не цікавлячись певним об'єктом, намагаються його отримати заради престижу? Проаналізуйте психологічні особливості таких людей.

Блок завдань «проектно-планувальний».

Завдання 1. Розробіть проект і здійсніть аналіз результативності підприємницької діяльності однієї з відомих зарубіжних компаній. Проаналізуйте методи й методику досягнення високих показників та успіху даної компанії. Зверніть увагу на такі аспекти:

- виокремлення сфер пріоритетних інтересів керівництва компанії,
- оцінка можливостей,
- визначення часових лімітів,
- підвищення лояльності співробітників та їхня мотивація на досягнення значних результатів,
- використання соціальних проектів компанії,
- підвищення кваліфікації співробітників за допомогою очних та он-лайн тренінгів, навчання без відриву від виробництва за допомогою запрошених зовнішніх спеціалістів, проведення конференцій та нарад,
- розподіл роботи на «دوزи» з виявлення характеру «майстер-реалізації»,
- мотивація співробітників до самоконтролю,
- втілення засобів внутрішнього та зовнішнього контролю.

Завдання 2. Знайдіть інформацію про відомого економіста, фінансиста, банкіра чи підприємця. Вивчіть його біографію, зверніть увагу, які персональні якості допомогли йому досягти успіху. Чи має значення соціальний та культурний рівень розвитку особистості? Які події вплинули на його професійне становлення?

Завдання 3. Складіть персональне резюме для працевлаштування в компанію. Зверніть увагу на свої особистісні якості і професійні уміння та навички. Проаналізуйте також резюме інших студентів у групі. Розробіть питання для інтерв'ю або співбесіди для встановлення професійної і персональної придатності студента-економіста для роботи на даній посаді в компанії, чи підприємстві.

Завдання 4. Підготуйте студентську науково-практичну конференцію за темою: «Вплив новітніх інформаційних технологій на розвиток економіки країни та особистість сучасного економіста».

Блок завдань «самореалізаційно-рефлексивний».

Завдання 1. Напишіть твір-роздум на тему: «Чи задоволений я своїми досягненнями?» Опишіть, що Ви бажаєте змінити в зовнішності,

внутрішньому світі та у професійних навичках. Над чим потрібно працювати? Це важке завдання, чи воно приносить задоволення?

Завдання 2. Вивчіть життєвий шлях одного з лідерів відомих компаній Європи (Італії, Німеччини, Норвегії, Росії, Франції, Швеції), США, Канади, Японії, Китаю. Зробіть порівняльний аналіз, що є спільним у напрямках саморозвитку цих менеджерів? Які особливості їхнього самонавчання, креативності та самореалізації як професіоналів?

Завдання 3. Підготуйте доповідь із проблеми: «Особистісна відповідальність та ризик як головні фактори життєвого успіху професіоналів». Проаналізуйте приклади і зробіть висновки. Напишіть есе за темою: «Заради чого люди працюють?» Зверніть увагу на такі питання: Люди працюють для матеріального забезпечення свого життя? Якими є чинники людської праці? Наведіть приклади та деталі, щоб підтвердити свою думку.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, провідними методичними засобами, що реалізовувалися в контексті «духовно-розвивального», «проектно-планувального», «когнітивно-збагачувального», «діяльнісно-втілювального» та «самореалізаційно-рефлексивного» блоків, були написання роздумів-проектів, роздумів-порад, есе, творів-самоосмислень, здійснення особистісного стратегування, виокремлення формальних структур, розкриття евристичної конструкції понять, висвітлення змісту та структури феноменів, організація дискусій, прогнозування наслідків економічної діяльності, розробка перспективного плану й здійснення аналізу результативності власної діяльності, проведення анкетування, тестування.

Перспективи дослідження проблеми саморозвитку особистості полягають у висвітленні засобів формування компетентності саморозвитку фахівців-економістів на етапі їхньої магістерської та післядипломної підготовки, розкриття педагогічних засобів професійного самовдосконалення

й самозростання особистості майбутнього фахівця на етапі його професійної підготовки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех І. Д. Цілісність особистості як теоретико-прикладна проблема / І. Д. Бех // Педагогіка і психологія. – 2008. – № 2 (59). – С. 40-49.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2004. – 1440 с.
3. Деркач А. А., Сайко Э. В. Самореализация как структурообразующий конструкт и процесс в онтогенезе (теоретико-методологическое обоснование) / А. А. Деркач, Э. В. Сайко // Мир психологии. – 2009. – № 2. – С.222-234.
4. Деркач А. А. Самооценка как структурообразующая процесса акмеологического развития / А. А. Деркач // Мир психологии. – 2005. – № 3. – С. 139-146.
5. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики: Колективна монографія / Колектив авторів: Бібік Н.М., Ващенко Л.С., Локшина О.І., Овчарук О.В., Паращенко Л.І., Пометун О.І., Савченко О.Я., Трубачева С.Е. / Під заг. ред. О.В.Овчарук. – К.: «К.І.С.», 2004. - 112 с.
6. Компетентність саморозвитку фахівця: педагогічні засади формування у вищій школі: Монографія / О. О. Біла, Т. Р. Гуменникова, Н. В. Кічук, Я. В. Кічук, М. О. Князян, С. О. Рябушко, Є. А. Улятовська / За ред. Н. В. Кічук. – Ізмаїл: ІДГУ, 2007. – 236 с.
7. Кремень В. Людиноцентризм в освіті: філософія нових підходів / В.Г. Кремень // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2006. – № 1. – С. 7-18.
8. Максимова В. Н. Акмеологическая теория в контексте проблемы качества образования В. Н. Максимова // Педагогика. – 2002. – № 2. – С. 9-14.
9. Неперервна професійна освіта: філософія, педагогічні парадигми, прогноз: Монографія / В.П. Андрущенко, І.А. Зязюн, В.Г. Кремень, С.Д. Максименко,

Н.Г. Ничкало, С.О. Сисоєва, Я.В. Цехмістер, О.В. Чалий / За ред. В.Г. Кременя. – К.: Наукова думка, 2003. – 853 с.

10. Савченко О. Я. Розвивальний потенціал змісту освіти у 12-річній школі / О. Я. Савченко // Педагогіка і психологія. – 2008. – № 2 (59). – С. 26-40.

ДОВІДКА ПРО АВТОРА

Мушинська Наталя Сергіївна

Викладач кафедри іноземних мов Одеського інституту фінансів Українського державного університету фінансів та міжнародної торгівлі

Аспірант кафедри загальної та соціальної Ізмаїльського державного гуманітарного університету

Адреса: 65000, м. Одеса, вул. Ак. Корольова, 64-Б, кв. 94.

ameline@mail.ru

Моб. телефон: (093) 0432627